

ÚSPORNÍK

Milý čitateľ festivalového denníka Najvyšší čas. V mene redakcie ťa srdečne vítame na festivale FEDIM, sviatku i prehliadke divadla mladých.

Pevne dúfame, že ti tunajšia klíma učaruje. Držíme palce, aby vaše predstavenie spôsobilo globálne oteplenie nálad publika voči vám. Veríme, že súdy poroty nevyvolajú vo vašom súbore zlostný výron oxidu uhličitého, ale naopak, pomôžu vám separovať trvalo udržateľné hodnoty od stavebného odpadu tvorivého procesu.

Prajeme ti, aby si v tomto umeleckom biotope nadabil na neznečistené zásoby podzemnej inšpirácie, a aby tvoje kolekto-ry zalievala srdečná energia starých i nových priateľstiev.

A či už ti my v tom budeme dobrou spoločnosťou alebo nie, prosíme ťa len o jediné – až dočítaš riadky z hriadok nášho bezodpadového redakčného hospodárstva, nepochoď denník iba tak, naverímboha. Patrí do koša na papier.

Planétu máme len jednu, tak nech jej príbeh neskončí ako tragédia.

SAMO TRNKA, CEO₂ DENNÍKA

HOVORY S PRÍRODOU: Lucia Lasičková

Neviem ako Vy, ale ja mám v tom triedení trošku binc. Nikdy presne neviem čo kam patrí. Často sa mi stáva, že stojím pred separovaný zberom a pýtam sa sám seba: Je zasmrkaná vreckovka ešte papier alebo už bio? No a teraz nám ešte aj to divadlo začali triediť na tri kategórie. Nieže by som chcel prirovnávať divadlo k odpadu, to božechráň! Ale poďme si to pre istotu pekne vysvetliť, aby sme vedeli čo kam patrí. O tom ako budeme toho roku na FEDIME triediť divadlo som sa rozprával s odbornou pracovníčkou pre divadlo a literatúru z Národného osvetového centra Mgr. art. Luciou Lasičkovou. Tu na FEDIME zastáva úlohu odbornej garantky festivalu.

Lucka, ty do toho asi najlepšie vidíš. Prezrad nám, ako budeme tento rok na festivale to divadlo triediť?

Tento rok nás opäť čaká malá zmena. Porota už nebude udeľovať prvé, druhé a tretie miesto. Udeľuje sa len jedna hlavná cena, s priamym postupom na Scénickú žatvu. Všetky súbory však budú, tak ako aj minulý rok, zaradené do troch pásiem, a to do zlatého, strieborného a bronzového, podľa umeleckej úrovne súťažnej inscenácie.

Všetky súbory, ktoré sa umiestnia v zlatom pásme navyše získavajú návrh na postup na Scénickú žatvu. Počet inscenácií, ktoré sa môžu umiestniť v zlatom pásme, je neobmedzený. Ak budú najvyššiu úroveň dosahovať tri inscenácie, tak na žatvu navrhne tri inscenácie.

Trošičku komplikované, ale hádam všetci pochopili. Prečo ste sa rozhodli práve pre tento model triedenia?

Tento koncept sa prebral z festivalov iných umeleckých druhov. Medzi prvými ho mali, myslím, hudobníci a folkloristi. Zámerom tohto modelu je najmä pomôcť súborom, keďže sa v minulosti udelili prvé tri miesta a zvyšných 10 súborov netušilo, kde sa kvalitatívne predvedené inscenácie nachádzajú. Nevedeli, či mali veľmi blízko k tomu aby sa umiestnili v prvej trojke, alebo sú naopak úplne na chvoste, pretože z rozborových seminárov to

nie je vždy úplne jasné. Preto sme sa rozhodli prebrať model troch pásiem, vďaka ktorému každý súbor vie, kde sa tento rok kvalitou svojej inscenácie nachádza. Presne vie, či sa im tento rok inscenácia moc nevydarila a ocitli sa v bronzovom pásme, alebo sú v striebornom pásme a ešte treba zamakať, poprípade sa im podarilo dosiahnuť zlaté pásmo a od priameho postupu ich delil len krôčik.

O tomto všetkom rozhodujú majstri triediči v podobe odbornej poroty. Ako vznikalo zloženie poroty pre FEDIM 2019?

Volám porotcov, o ktorých viem, že divadlu rozumejú a vedia dobre hodnotiť. Vždy je v porote niekto kto tento rok už bol na predchádzajúcich prehliadkach a tým pádom môže hodnotiť posun jednotlivých inscenácií od regionálnej prehliadky cez krajskú až po FEDIM. Vie posúdiť, koľko súbory s inscenáciou popracovali a ako sa im podarilo zapracovať pripomienky poroty z predchádzajúcich kôl prehliadky. Vždy je v porote aj niekto nový, kto z týchto inscenácií nevidel vôbec nič. A máme tu aj Mateja Moška, ktorý je tento rok programový riaditeľ Žatvy.

A čo okrem vytúženého postupu na Žatvu si odnesie tohtoročný víťaz FEDIMu?

Víťaz získava dva lístky na festival Východná od Národného osvetového centra. Víťaz automaticky postupuje nie len na Scénickú Žatvu ale aj na 2. ročník festivalu TvorBA, ktorý sa uskutoční 24. až 27. októbra v Bratislave. Je to najväčší multižánrový festival neprofesionálneho umenia na Slovensku. Zúčastní sa ho víťazi všetkých súťaží, ktoré organizuje NOČka. Stretnú sa tu všetky druhy umenia a všetky žánre. Výtvarníci, literáti, fotografi, folkloristi, divadelníci, filmári, spevácke zbory... Tí všetci tu predvedú to najlepšie, čo u nás za rok vzniklo v neprofesionálnom umení.

Tak to je teda tento FEDIM naozaj o čo bojovať. Ďakujem za rozhovor.

GABO PREŽIFČÁK

Predstavenie obnoviteľnej poroty

MICHAL LOŠONSKÝ

MATEJ MOŠKO

ALENA LELKOVÁ

MARTINA MAŠLÁROVÁ

LUCIA LASIČKOVÁ

foto: Samo Trnka

MGR. ART. LUCIA LASIČKOVÁ, ČELENKA POROTY

Ide o repasovanú odbornú pracovníčku NOC-ky, ktorej uvoľnila lukratívne miesto porotkyne Zuzana Galková, toho času pripútaná na lôžko pre poruchu odpadového traktu. Lucia vyštudovala bábkarskú réžiu a dramaturgiu na VŠMU v Bratislave, čomu sa ďalej venuje, ak ju z NOC-ky pustia.

Vo voľnom čase sa venuje zberu voľného metánu, ktorým na jarmokoch plní deťom balóniky.

MGR. ART. ALENA LELKOVÁ, ČLENKA ŠPOROTY

Členka poroty so zaslúžilou uhlíkovou stopou. Stopy jej uhlíka nesie najmä DDS Masky pri ZUŠ v Humennom.

Po štúdiu réžie a dramaturgie na VŠMU v Bratislave režijne kontaminovala viaceré slovenské scény (Štátne divadlo Košice, DJZ a DAD Prešov, Divadlo Astorka korzo 90 v Bratislave, SND, Bratislavské bábkové divadlo, ai.)

Doma je v Borinke, kde po víkendoch zbiera staré PET fľaše a recykluje ich na ešte staršie.

ING. ARCH. MGR. ART. MICHAL LOŠONSKÝ ARTD., ČLENOK POROTY

Muž so širokým srdcom, ktorý si z útulku osvojil už šesť túlavých titulov. Momentálne ich má len päť, pretože ten šiesty titul, JUDr., tragicky ušiel. Našiel sa v parlamente, ale predseda ho odmieta vrátiť.

Vyštudoval architektúru na FA STU a VŠVU a scénografiu na VŠMU. Živí sa divadelnou a filmovou scénografiou. Je spoluzakladateľom kreatívneho štúdia JaOnMi CreatureS a kultúrneho centra Ateliér v Pezinku.

V noci zvykne potajme prerábať susedom autá na solárny pohon, ako aj spať.

MGR. ART. MARTINA MAŠLÁROVÁ, ČLENKA ROBOTY

Takmer bezodpadovo recyklovateľná členka

poroty – rovnako výkonne zažili každý rok. V profesijnom živote je divadelná teoretička a kritička, v súčasnosti realizuje hĺbkovú ťažbu doktorátu na VŠMU. Stála pri zrode mloki.sk a spolupracuje s Divadelným ústavom. V súkromnom živote sa venuje interiérovej vermikultúre, hoci v dlhodobom horizonte túži po komunitnom komposte v Zaježovej.

MGR. ART. MATEJ MOŠKO, PHD., PRESEDÁ PÔRODY

Ide už o tretiu verziu Moška na tomto festivale; predošlých dvoch podrtili na biomasu pre vysokú drevnatosť.

Študoval divadelnú kritiku na VŠMU aj v SAV, nepomohlo. Venoval sa písaniu, dramaturgii a réžii. V súčasnosti píše, moderuje a organizuje. Čítať ho môžete na MLOKoch, v Monitoringu divadiel alebo len tak večer v televízore. Osobný život zasvätil znižovaniu emisií a preto všetok exhalovaný CO₂ nosieva vo vratnej fľaši do Sadu Janka Kráľa.

TRN

MINISTERSTVO KULTÚRY VYHLÁSILO ROK 2020 za ROK SLOVENSKEHO DIVADLA

Rok 2020 bude z pohľadu divadelnej histórie výnimočný. Celá kultúrna verejnosť si pripomenie 100. výročie založenia Slovenského národného divadla – 1. marca 1920. Jeho vznik otvoril novú éru v dejinách slovenského divadla. Súčasne si v roku 2020 pripomenieme 190. výročie uvedenia prvého slovenského ochotníckeho predstavenia – Liptovský Mikuláš, 22. augusta 1830.

Tieto významné jubileá celonárodného významu sú vzácnou príležitosťou nahliadnuť do minulosti, pripomenúť si dôležité milníky v dejinách slovenského ochotníckeho (amatérskeho, neprofesionálneho) divadla, ako aj osobností, ktoré formovali vývoj slovenského ochotníckeho divadla. S ohľadom na význam spomenutých výročí a prínos osobností do rozvoja umenia a kultúry národa v spojení s modernými slovenskými dejinami navrhlo Ministerstvo kultúry SR na podnet Slovenského národného divadla, Divadelného ústavu a Národného osvetového centra vyhlásiť rok 2020 za Rok slovenského divadla. Okrem týchto výročí si v roku 2020 pripomenieme aj okružle výročia viacerých významných osobností, ktoré ovplyvnili vývin slovenskej divadelnej kultúry.

Vyhlasenie roka 2020 za Rok slovenského divadla treba vnímať ako významnú celospoločenskú udalosť. Mal by dominovať v činnosti divadiel, profesionálnych a nepro-

fesionálnych umeleckých súborov, festivalov, kultúrnych organizácií a umeleckých škôl, ale aj v činnosti a v plánoch osvetových a kultúrnych stredísk.

Rok 2020 prinesie z hľadiska histórie slovenského ochotníckeho divadla spomienku na významnú udalosť, ktorá sa odohrala v Liptovskom Mikuláši pred 190 rokmi. 22. august 1830 sa pokladá za deň vzniku slovenského ochotníckeho divadla a zároveň začiatok našich novodobých divadelných dejín. V tento deň odohrali prevažne mikulášski študenti a mládež veselohru Jána Chalupku Kocúrko. Organizátorom a ústrednou postavou tohto divadelného podujatia bol vydavateľ kníh Gašpar Fejérpataky-Belopotocký. K výročiu uvedenia Chalupkovej hry v slovenskom jazyku pripravujú divadelníci v Liptovskom Mikuláši osobitný program.

Od roku 1830 sa datuje aj niekoľkoročná systematická činnosť Divadla slowanského Swato-Mikulášskeho, ktorá bola vzorom a podnietila založenie ochotníckeho divadla aj v ďalších slovenských mestách (Ján Francisci v Levoči) či na vidieku (Samuel Jurkovič v Sobotišti). V 19. storočí formovali divadelný život na Slovensku dramatici Ján Chalupka, Ján Palárik a Jonáš Záborský, mladí štúrovci v Sobotišti a Levoči a jedna z prvých slovenských herečiek Anička Jurkovičová. Do vzniku Česko-slovenskej republiky prispeli k rozvo-

ju slovenského divadelníctva významnou mierou aj Pavol Országh Hviezdoslav, Jozef Gregor-Tajovský, Jozef Hollý či vtedy najužívanejší dramatik Ferko Urbánek. Najvýznamnejším ochotníckym divadelným súborom sa stal Slovenský spevokol v Martine.

Ochotnícke divadlo položilo základy celej divadelnej kultúry na Slovensku, pretože pôvodná dramatická literatúra a herecké zázemie vytvorili živnú pôdu rozvoju slovenského profesionálneho divadla.

Na základe výzvy Ministerstva kultúry SR aj Národné osvetové centrum oslovuje všetky regionálne osvetové a kultúrne strediská, kultúrne zariadenia, divadelné súbory, občianske združenia, jednotlivé osobnosti a všetkých divadelníkov, aby sa pripojili k podpore a tvorbe Roka slovenského divadla vo svojich regiónoch a miestach svojho pôsobenia.

Pozornosť Roku slovenského divadla venuje aj Fond na podporu umenia už v roku 2019. Pre ďalší rok 2020 sledujte jeho informácie a odporúčania, výzvy na predkladanie žiadostí o finančné prostriedky, plánujte programy k téme a využite ho v plánoch svojej činnosti.

Nech je rok 2020 pre všetkých divadelníkov a milovníkov divadla obdobím jeho hlbšieho spoznávania, novej divadelnej tvorby a radostného spoločného stretávania sa.

NÁRODNÉ OSVETOVÉ CENTRUM

NEKOMPOSTOVATEĽNÝ ODPAD

**SAMO TRNKA,
ŠÉFREDAKTO?**

Vďaka nemu sa tento festivalový denník vydáva na zrecyklovaných scenároch neúspešných scenáristov od Moravy až po Tisu. Samuel rád zalamuje stránky tlačovín a ruky nad netriedeným odpadom. Nenahraditeľnosť kyslíka si uvedomil v momente keď sa začal starať o rybičky v akváriu. Približne po tretej spláchnutej generácii. V Slovenskom rozhlase ho môžete počuť v pravidelnej relácii Skúška sirén, občas v nedeľu o 11, občas v piatok napoludnie, hoci z archívu. Vysadil viac rastlín ako zjedol.

**GABO ŽIFČÁK,
VREDAKTOR**

Gabriel má k prírode od narodenia blízko, v tej tatranskej dokonca vyrastal. Po zdrvivúcej prírodnej katastrofe v roku 2004, keď mu vietor ohol anténu, začal aktívne bojovať za udržanie prírodnej rovnováhy. Hlavne teda váhy, ktorá je proti živlom najúčinnějšía. V záujme obmedzenia svojich emisií CO₂ obmedzil svoj pohyb na výstup na pódium a zostup pod úroveň. Auto rozbil na Vianoce, neoverené zdroje tvrdia, že nové bude prírodne zelené. Namiesto nočného svietenia odráža mesačný svit plešinou.

**VIKTOR VEREŠ,
REAKTOR**

Fanúšik obnoviteľných zdrojov, pokiaľ sa obnovia samé. Priekopník na poli bezodpadovej studenej fúzie ktorýchkoľvek dvoch a viacerých nápojov. Vo voľnom čase repasuje pokazenú techniku a nepoužiteľný humor, tvrdí že tým šetrí prostredie. Všetci vedia, že to robí preto lebo ako východniar nerád miňa peniaze a energiu. Bojí sa budúcnosti a Austrálie ako celku.

VER

foto: Samo Trnka

DOSKY, KTORÉ ZNAMENAJÚ SMÄD

Aj napriek všeobecným obavám nám počasie na FEDIME praje a je ako stvorené na cestu do lesa. Ako sa dostať do lesa a von z lesa vám hádam nemusím vysvetľovať, to už musí ovládať každý správny teatroekológ. Vybral som se teda do lesa aj ja, a tak som skončil v miestnom bufete. O tom, čo miestny les ponúka a ako to vyzerá zo stavom porastu, som sa rozprával zo správkyňou tisoveckého urbára a vrchnou hájnikovou ženou, Martinkou.

Pekne som sa na ňu usmial a osmelil sa niečo opýtať: „Martinka, vy ako najväčšia znalkyňa našich drevín, prezradte nám, čo miestny les ponúka? Čo tu máte vysadené?“

Martina sa postavila doprostred revíru a už som videl, že je vo svojom živle: „Tak základom každého správneho lesa sú predsa ihličnany, pretože tie svojimi hlbokými koreňmi držia les pokope. Preto aj u nás nesmie chýbať matka všetkého ihličia, borovica. Keďže sa jej u nás ale veľmi dobre darí, tak nestíha dorásť do požadovaných rozmerov a máme tu len také malé borovičky. Čo sa listnatých stromov týka, držíme najmä hrušku a slivku.“

„Jáj, tak to som tu dobre,“ potešil som sa. Posmelený sa pýtam ďalej: „Máte tu aj nejaké miešané porasty? Teda lepšia otázka by bola – ako veľmi budú naše lesy tento rok zmiešané?“

Žena z lesoparku sa na mňa pozrela ako by som na ňu chcel hádzať svoju zodpovednosť a spustila: „Jój, tu u nás platí, že každý si svoj les mieša sám. Popríklad aj kamaráti

vedia pomôcť a pozvať na niečo.“

„To poznám,“ pomyslel som si. Nie je nič zákernejšie, ako keď sa v lese vedľa nás nečakane objaví kamarát a zasadí nám do lesa drevinu, s ktorou sme absolútne nerátali. A takto si večer všetci spoločne namiešame takú húšťavu, že sa z nej dostaneme až v pondelok.

Les však podľa mňa ešte neprezradil všetky svoje tajomstvá, a tak sa snažím vyzvedieť: „Vedúca? A máte tu aj niečo pod pultom? Nejaký ten endemit? Niečo také, čo človek v lese len tak bežne nenájde?“ „No máme tu zázvorovicu a vínovicu,“ hovorí Martinka a rovno mi dáva z plodov lesa okošťovať. „Ale to tam nepíš, že si v lese dačo také našiel, lebo potom to tu všetci prídu hľadať a sami máme málo.“

Dobre teda. Tak som to tu nenapísal a vy ste to tu nečítali. Vlastne keby sa niekto náhodou pýtal, tak som v lese ani nebol.

V hlave mi ale ešte, ako červotoč, vrtala jedna otázka: „Martinka. Predsa len toto je mládežnícky festival. Máte v lese aj niečo čo sa nedá vypáliť? Niečo čo prispieva chráneniu miestneho dorastu pred zrúbaním?“

Skúsená lesníčka sa nedala ničím zaskočiť a vraví: „Ale samozrejme. Mládež k nám do lesa chodí najmä relaxovať. Máme teda veľa ovocných štiav od Relaxu, aby bola na FEDIME zrelaxovaná atmosféra. Máme aj tmavé odrody čajovní ako pepsi alebo kofola, ktoré udržujú mládež pri živote čo najdlhšie.“

foto: Gabo Žifčák

„Jáj, tak je dobre,“ upokojil som sa a nasal som atmosféru lesa plným dúškom. No a keď už som v tom lese bol, tak som tam rovno aj sekeru zarúbal. Lebo keď sa rúbe les, lietajú triesky. Viem, nie je to odo mňa veľmi ekologické, ale ako kompenzáciu tam za to vysadím niekoľko borovičiek.

Tak sa hádam večer v lese uvidíme všetci. Hlavne nech nikto nejde do lesa sám, lebo by sa tam mohol stratit. Pôjdeme pekne spoločne. Veď pointa zoznamovacieho večera je, aby sme sa všetci spoločne zomleli na jednotnú biomasu. A keby ste sa v lese stratili, tak treba nahlas spievať. Lebo ako sa do hory volá, tak sa z hory ozýva.

GABO ŽIVICÁK, S KREATÍVOU POMÁHAL VIKTOR VRBA VEREŠ

BUDE IMPROLIGA!!!

Zanechajte alkohol, odložte predohry, vrhnite sa priamo na to! Zajtra bude improliga! Už zajtra (tj. v sobotu) si môžete zahrať úplne bez scenára, bez režiséra a bez obáv, že vám niekto z poroty bude vyčítať nekonceptnosť a nedotiahnutosť!

Ak to vo vás vzbudilo čo i len gram žiadze vyskúšať si to, dostavte sa zajtra o 23.00 do klubu, kde sa bude konať Výpredaj nápadov. Po tom, čo sa vypredajú nápady, nastupuje Improliga!

Týmto veselým programom vás bude sprevádzať chápvavé a láskavé plnotučné duo Žifčák a Trnka. Tí aj pripravujú výživné témy, ktoré si budete losovať a potom na ne hrať do sýtosti, prípadne až vás hanba nevyfacká.

Hláste sa, prosím, s menom vášho tímu na súpisisku v bufete ešte dnes! Hláste sa aj zajtra! Hlavne sa hláste!

Koniec hlásenia!

P.S.: V prípade otázok, čiže ak nejaké máte, obráťte sa s nimi o 180 stupňov a ak pretrvávajú, prídte do redakcie Najvyššieho času. Radi vám ich zodpovieme.

RED

Festival finančne podporil:

**NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM**

**fond
na podporu
umenia**

foto: Peter Zakuťanský

FESTIVALOVÝ DENNÍK Č. 1

Redakcia: **Samo Trnka** – šéfredaktor a grafik; **Gabriel Žifčák** – redaktor; **Viktor Vereš** – redaktor.
Foto: (ak nie je uvedené inak) **Milan Slabej**. Náklad: 100 ks. Vydáva Národné osvetové centrum, Bratislava a Gemersko-malohontské osvetové stredisko, Rimavská Sobota.